

Opinber birting upplýsinga um vátryggingastarfsemi

Jón Ævar
Pálmason,
sérfræðingur í
áhættugreiningu

Með tilkomu fyrstu heildstæðu laga um vátryggingastarfsemi 1. janúar 1974 og reglugerðar um ársreikninga vátryggingafélaga voru reikningskil vátryggingafélaga samræmd. Tryggingaeftirlitið, eitt af forverum Fjármálaeftirlitsins, hóf gagnasöfnun um afkomu vátryggingagreina og það aflaði samræmdra upplýsinga um iðgjaldatekjur, tjónagreiðslur og rekstrarkostnað vátryggingafélaga allt frá frá árinu 1976. Frá upphafi eftirlits með vátryggingafélögum voru upplýsingarnar gefnar út í innbundnu formi en útgáfunni var síðar haldið áfram með rafrænu sniði.

Tilgangur upplýsingagjafar um starfsemi vátryggingafélaga og afkomu vátryggingagreina var í fyrstu skilgreindur þannig að hann væri til að „tryggja jafnvægi milli iðgjalda sem krafist er fyrir þá vernd sem vátryggingafélög veita og þeirra tjónabóta, sem greiddar eru, ásamt hæfilegum rekstrarkostnaði“, eins og segir í inngangsorðum fyrstu bókarinnar með talnaefni um vátryggingagreinar.

Lög um vátryggingastarfsemi hafa tekið breytingum í nokkrum áföngum frá því að þau voru fyrst sett. Þótt horfið hafi verið frá fyrirkomulagi, sem áður ríkti um að iðgjaldaákvæðanir vátryggingafélaga sættu samþykkis Tryggingaeftirlitsins, hefur útgáfa talnaefnis verið mikilvægur þáttur í gagnsæi um umsvif og rekstur félaga í vátryggingastarfsemi. Hagsmunaaðilar, greinendur og endurtryggjendur hafa verið dyggir notendur útgáfna Fjármálaeftirlitsins á upplýsingum um starfsemi vátryggingafélaga.

Ný lög um vátryggingastarfsemi

Ný lög um vátryggingastarfsemi nr. 100/2016, sem byggja á svokallaðri *Solvency II* tilskipun Evrópusambandsins (ESB), tóku gildi 1. október 2016 á Íslandi en tilskipunin tók gildi í aðildarríkjum ESB 1. janúar sama ár. Tilskipuninni, reglugerðum og afleiddum gerðum, er ætlað að leiða til fullrar samræmingar (e. maximum harmonization) á vátryggingastarfsemi innan Evrópska efnahagssvæðisins (EES). Í aðdraganda lagasetningarinnar var gerð grein fyrir efni frumvarpsins og helstu breytingum hér í Fjármálum.¹

Með nýjum lögum eru innleiddar áhættumiðaðar gjaldþolskröfur, sem taka mið af áhættusniði hvers vátryggingafélags fyrir sig. Mat á eignum og skuldbindingum fer eftir gangvirði í *Solvency II* og

tilskipunin og lögín styrkja í sessi kröfur til stjórnkerfis vátryggingafélaga og skilyrði sem félögunum er ætlað að fylgja við fjárfestingar. Varfærnisreglan (e. prudent person principle) setur vátryggingafélögum kröfur um að þau greini, mæli og stjórni áhættum og hagi fjárfestingum í eignum, sem notaðar eru til að mæta vátryggingaskuld, í samræmi við hagsmuni vátryggingataka.

Þá styður nýtt regluverk við breytta umgjörð fjármálaeftirlits í Evrópu, en hún hefur tekið stakkaskiptum síðasta áratug. Evrópska vátrygginga- og lífeyrissjóðaeftirlitsstofnunin EIOPA (European Insurance and Occupational Pensions Authority) hefur hliðstætt hlutverk og systurstofnanirnar, EBA og ESMA, hafa á banka- og verðbréfamörkuðum. EIOPA leiðir samstarf eftirlitsstjórnvalda innan EES og er ætlað að tryggja samræmda framkvæmd eftirlits með vátryggingafélögum og starfstengdum lífeyrissjóðum í aðillarríkjunum.

Samræmd upplýsingagjöf

Einn liður í samræmdri framkvæmd eftirlits með vátryggingafélögum er upptaka samræmdra staðla fyrir gagnaskil og upplýsingagjöf félaga sem stunda vátryggingastarfsemi. Vátryggingafélög þurfa að skila þar til bæru eftirlitsstjórnvaldi, í sínu heimaríki og EIOPA, reglulegum skýrslum um ýmsa þætti í starfsemi sinni og eru skilafrestir samræmdir. Fjármálaeftirlitið fer með eftirlit með vátryggingafélögum á Íslandi og eftir að lög um evrópskt eftirlitskerfi á fjármálamarkaði nr. 24/2017 tóku gildi hefur EIOPA jafnframt fengið aðgang að gögnum félaganna.

Að lágmarki er um að ræða ársfjórðungsleg skil með grunnupplýsingum um starfsemi vátryggingafélaga, auk árlegra gagnaskila sem eru ítarlegri. Þess utan skila vátryggingafélög eftirlitsstjórnvaldi sínu árlega niðurstöðum um framkvæmd eigin mats á áhættu og gjaldþoli (Own Risk and Solvency Assessment, ORSA) auk reglulegrar eftirlitsskýrslu (Regular Risk Reporting, RSR) á eins til þriggja ára fresti.

Ákvæði laga um vátryggingastarfsemi skylda jafnframt eftirlitsstjórnvöld í hverju ríki um að gera opinberar upplýsingar um útfærslu valfrjálsra ákvæða í *Solvency II* tilskipuninni, að tilgreina viðmið í eftirliti og birta samandregna tölfræði um lykilatriði á vátryggingamarkaði.

¹ Breytingar framundan á löggjöf um vátryggingamarkað, *Fjármál*, 3. tbl. 2015, bls. 12

Skýrsla um gjaldþol og fjárhagslega stöðu

Auk samræmda gagnaskila til eftirlitsstjórnvalda ber váttryggingafélögum að birta opinberlega skýrslu um gjaldþol og fjárhagslega stöðu (Solvency and Financial Condition Report, SFCR) samkvæmt IX. kafla í lögum um váttryggingastarfsemi, sem byggir á samsvarandi ákvæðum í Solvency II tilskipuninni. Ítarlega er mælt fyrir um form og efni skýrslunnar í lögnum svo og í [framseldri reglugerð Evrópusambandsins 2015/35/ESB](#), sem leidd var í gildi með [reglugerð nr. 585/2017](#) um váttryggingastarfsemi, og [tæknilegum framkvæmdastaðli 2015/2452/ESB](#).

Útgáfu skýrslu um gjaldþol og fjárhagslega stöðu er ætlað að tryggja að jafnræði sé milli váttryggingafélaga sem starfa á innri markaði EES, að auka gagnsæi upplýsinga og að veita váttryggingafélögum markaðsaðhald. Skýrslan á að innihalda bæði eigindlegar (e. qualitative) og meginlegar (e. quantitative) upplýsingar, sem teljast hafa verulega þýðingu fyrir starfseminu. Hún nær yfir váttryggingastarfsemi félags, fjárfestingar þess og sýnir bæði stöðu félagsins á hverjum tíma og afkomu á síðasta fjárhagstímabili.

Eigindlegar upplýsingar

Viðauki XX í framseldri reglugerð 2015/35/ESB tilgreinir uppbyggingu skýrslunnar með nákvæmum kaflaheitum, sem sýnd eru í töflu I.

Í upphafi skýrslu um gjaldþol og fjárhagslega stöðu váttryggingafélags þarf að vera gagnorð samantekt sem þarf að vera skiljanleg váttryggingatökum og fjalla um allar veigamiklar breytingar á tímabilinu, sem skýrslan nær til. Í kafla A er ítarleg lýsing á starfsemi váttryggingafélagsins. Í kafla B er einstökum þáttum þess og stjórnkerfi þess gerð skil. Áhættusniði váttryggingafélagsins er lýst í kafla C með umfjöllun um einstaka áhættuþætti í sérstökum undirköflum. Mati á eignum og skuldbindingum váttryggingafélagsins er lýst í kafla D, annars vegar út frá ársreikningi félagsins í samræmi við reikningsskilaaðferð og hins vegar miðað við matsreglur samkvæmt Solvency II reglum. Kafli E fjallar um eiginfjárstýringu þar sem samsetningu gjaldþols er lýst, útreikningi á gjaldþolskröfu og lágmarksfjármagni.

Meginlegar upplýsingar

Skýrslu um gjaldþol og fjárhagslega stöðu fylgja að auki staðlaðar gagnatöflur með tölulegum upplýsingum. Töflurnar eru áþekkar þeim gagnatöflum, sem váttryggingafélög skila til eftirlitsstjórnvalds, og hafa auðkennandi númer á borð við S.02.01.02. Listi yfir staðlaðar gagnatöflur með tölulegum upplýsingum sem fylgja skýrslu um gjaldþol og fjárhagslega stöðu váttryggingafélags er að finna í töflu II. Þar er lýsing á helstu gagnatöflum, sem hagsmunaaðilar og greinendur geta notað til þess að glöggva sig á stöðu váttryggingafélags. Töflunúmerin lýsa efnistökom og útgáfunúmeri þeirra en lýsigögn fyrir einstök gagnasvæði í töflunum má finna í tæknilegum framkvæmdastaðli 2015/2452/ESB, sem áður var nefndur.

Tafla I – Yfirlit kafla í skýrslu um gjaldþol og fjárhagslega stöðu váttryggingafélaga.

Kafli	Kaflaheiti
Samantekt	
A	Starfsemi og afkoma
A.1	Starfsemi
A.2	Afkoma af váttryggingastarfsemi
A.3	Afkoma af fjárfestingum
A.4	Afkoma af annarri starfsemi
A.5	Aðrar upplýsingar
B	Stjórnkerfi
B.1	Almennar upplýsingar um stjórnkerfi
B.2	Kröfur um hæfi og hæfni
B.3	Áhættustýring og eigið mat á áhættu og gjaldþolskröfu
B.4	Innra eftirlit
B.5	Innri endurskoðun
B.6	Starfssvið tryggingastærðfræðings
B.7	Útvistun
B.8	Aðrar upplýsingar
C	Áhættusnið
C.1	Váttryggingaáhætta
C.2	Markaðsáhætta
C.3	Mótaðilaáhætta / Kröfuáhætta
C.4	Lausafjáraáhætta
C.5	Rekstraráhætta
C.6	Aðrar verulegar áhættur
C.7	Aðrar upplýsingar
D	Mat á gjaldþolsstöðu
D.1	Eignir
D.2	Váttryggingaskuld
D.3	Aðrar skuldbindingar
D.4	Aðrar matsaðferðir
D.5	Aðrar upplýsingar
E	Eiginfjárstýring
E.1	Gjaldþol
E.2	Gjaldþolskrafa og lágmarksfjármagn
E.3	Notkun á líftímaháðri hlutabréfaáhættu við útreikning gjaldþolskröfu
E.4	Mismunur á niðurstöðu staðalreglu og eigin líkans
E.5	Krafa um lágmarksfjármagn ekki uppfyllt
E.6	Aðrar upplýsingar

Vátryggingafélögum ber að birta skýrslur um gjaldþol og fjárhagslega stöðu opinberlega og hægt er að nálgast þær á vefsíðum félaganna eða í fréttakerfi kauphallar ef við á. Fjármálaeftirlitið vill með þessu innleggi vekja athygli á tilvist SFCR-skýrslanna svo efni þeirra geti gagnast hagsmunadilum og greinendum, til viðbótar við upplýsingar sem koma fram í ársreikningum og ársskýrslum vátryggingafélaga. Einnig má nefna að EIOPA hefur nýlega gefið út yfirlýsingu² með viðbrögðum við fyrstu SFCR-skýrslum vátryggingafélaga á Evrópska efnahagssvæðinu.

Skýrslur íslenskra vátryggingafélaga um gjaldþol og fjárhagslega stöðu koma í stað talnaefnis sem Fjármálaeftirlitið hefur safnað og birt um afkomu vátryggingafélaga í einstökum vátryggingagreinum. Þannig tryggja skýrslur um gjaldþol og fjárhagslega stöðu áframhaldandi samfellu í því gegnsæi, sem komið var á fót um miðjan áttunda áratuginn með stofnun Tryggingaeftirlitsins og kröfum um miðlun lykilupplýsinga um afkomu vátryggingafélaga og -greina.

Tafla II – Yfirlit og efnistöð staðlaðra gagnataflna í skýrslu um gjaldþol og fjárhagslega stöðu vátryggingafélaga.

Tafla	Lýsing
S.02.01.02 Efnahagsreikningur	Upplýsingar um mat á efnahagsreikningi í samræmi við gr. 74 l. 100/2016 og samhljóða gr. tilskipunar 2009/138/ESB.
S.05.01.02 og S.05.02.01 Iðgjöld, tjón og kostnaður	Upplýsingar um iðgjöld, tjón og kostnað vegna vátrygginga, breytinga á vátryggingaskuld. Iðgjöld, tjón og vátryggingaskuld eru aðgreind miðað við brúttó stöðu, hlut endurtryggjenda og eigin hlut vátryggingafélags. Kostnaður felur í sér öll útgjöld sem á vátryggingafélag fellur vegna umsýslu við vátryggingaskuldbindingar og er aðgreindur niður á vátryggingagreinar auk annars kostnaðar óskiptum. Í fyrri töflunni sundurliðast upplýsingarnar eftir vátryggingagreinum en í þeirri síðari eftir löndum, sem félagið stundar starfsemi í og nær til a.m.k. 5 landa uns 90% brúttó iðgjalda er náð.
S.12.01.02 Líftryggingaskuld	Upplýsingar um líftryggingaskuld, sundurliðað í besta mat og áhættuálag. Besta mat er tilgreint eftir brúttó stöðu, hluta endurtryggjenda og eigin hlut vátryggingafélags.
S.17.01.02 Vátryggingaskuld	Upplýsingar um sundurliðun vátryggingaskuldar í besta mat og áhættuálag. Besta mat vátryggingaskuldar skiptist í iðgjaldaskuld og tjónaskuld og er tilgreint eftir brúttó stöðu, hluta endurtryggjenda og eigin hlut vátryggingafélags.
S.19.01.21 Tjónaþríhyrningar	Tjónaþríhyrningar fyrir vátryggingagreinar í skaðatryggingum, sem sýna fjárhæðir vátryggingabóta eftir tjónsárum og uppgjörsárum, auk besta mats tjónaskuldar fyrir hvert tjónsár.
S.22.01.21 / S.22.01.22 Áhrif aðlögunarákvæða	Áhrif aðlögunarákvæða í Solvency II tilskipuninni eiga ekki við þar sem ákvæðin voru ekki tekin upp í lögum um vátryggingastarfsemi og þeim er ekki beitt.
S.23.01.01 / S.23.01.22 Yfirlit gjaldþolsliða	Yfirlit gjaldþolsliða eftir gerðum, sundurliðað í þætti 1, 2 og 3. Á skýrslunni er líka greint frá gjaldþolskröfu og kröfu um lágmarksfjármagn og hlutfall gjaldþolsliða miðað við þessar stærðir.
S.25.01.21 / S.25.01.21 Útreikningur á gjaldþolskröfu með staðalreglu	Útreikningur á gjaldþolskröfu fyrir félög sem nota staðalreglu Solvency II. Sundurliðun liða í grunn gjaldþolskröfu auk rekstraráhættu, frádráttarliða vegna tapgleypni frestaðra skatta og viðbótargjaldþolskröfu ef við á.
S.25.02.21 / S.25.02.22 Útreikningur á gjaldþolskröfu með staðalreglu og hlutalíkani	Útreikningur á gjaldþolskröfu fyrir félög sem nota staðalreglu og Solvency II og hlutalíkani.
S.25.03.21 / S.25.03.22 Útreikningur á gjaldþolskröfu með eigin líkani	Útreikningur á gjaldþolskröfu fyrir félög sem nota eigið líkani.
S.28.01.01 / S.28.02.01 Útreikningur á kröfu um lágmarksfjármagn	Útreikningur á kröfu um lágmarksfjármagn.
S.32.01.22 Yfirlit samstæðu	Listi yfir vátryggingafélög sem tilheyra samstæðu.

² EIOPA's Supervisory Statement - Solvency II: Solvency and Financial Condition Report, EIOPA-BoS/17-310, 18. desember 2018, <https://eiopa.europa.eu/Publications/Supervisory%20Statements/EIOPA-BoS-17-310-SFCR%20Supervisory%20Statement.pdf>